

Fasthold den glade
begivenhed

*Tillæg til branchevejledning
om graviditetspolitik*

Indhold

<i>Hvorfor denne vejledning</i>	<i>3</i>
<i>Kemikalier.....</i>	<i>4</i>
<i>Arbejde med radioaktive stoffer</i>	<i>5</i>
<i>Arbejde med forsøgsdyr.....</i>	<i>6</i>
<i>Arbejde med biologiske agenser (mikroorganismer).....</i>	<i>6</i>
<i>Fysiske påvirkninger</i>	<i>7</i>
<i>Henvisninger</i>	<i>7</i>

Industriens
Branchearbejds miljøråd
Fællessekretariatet
Postboks 7777
1790 København V
www.i-bar.dk
Telefon: 70 23 15 43

Layout: ScandiColor
ReklameBureau a/s
Tryk: TL-Offset A/S
Oplag: 2.000
ISBN: 87-91080-06-1

Denne publikation er et tillæg til den generelle branchevejledning "Fasthold den glade begivenhed – En vejledning om graviditet og arbejde i industrien", udgivet af Industriens Branchearbejds miljøråd.

Arbejdstilsynet har haft tillægget til gennemsyn og finder, at det er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen.

Tillægget kan rekvireres ved henvendelse til organisationerne eller købes hos Arbejds miljørådets Service Center (telefon 36 14 31 31, varenr. 102068).

Hvorfor denne vejledning?

Den generelle branchevejledning om graviditetspolitik omhandler en række overordnede overvejelser, der bør tages i forbindelse med laboratoriers graviditetspolitik. Imidlertid er der i de fleste laboratorier mange særrisici, og disse bør samtidig overvejes og indgå, når der udarbejdes en graviditetspolitik.

Først når alle risici for mor og barn er behandlet, kan man i politikken tage stilling til, om der skal skiftes til andet arbejde under graviditeten, eller om det er nødvendigt med en hjemsendelse.

Det skal indledningsvis pointeres, at selve processen med at udarbejde en graviditetspolitik er af stor forebyggelsesværdi, idet den kan være medvirkende til, at der sættes fokus på de risici, som alle ansatte i laboratoriet kan blive udsat for.

Ikke alle omtalte emner indgår i de forskellige laboratoriers arbejdsområder. Emnerne skal naturligvis kun medtages i graviditetspolitikken, hvor det er aktuelt.

Graviditetspolitikken bør omfatte:

- Planlægning
- Indkøb
- Arbejde med visse kemikalier
- Arbejde med radioaktive kilder
- Arbejde med forsøgsdyr
- Arbejde med biologiske agenser (mikroorganismer)

Kemikalier

For at undgå reproduktionsskader er det vigtigt at have styr på indkøb, planlægning og anvendelse af stoffer og materialer.

Planlægning

Der bør i graviditetspolitikken medtages en planlægning for arbejde med farlige stoffer for at undgå, at en evt. udsættelse for stoffet skader mor eller barn. Forebyggelse kan ske gennem nedenstående metoder:

- Evt. ændring af metoden, så det farlige stof undgås
- Substitution (erstatning) af et farligt stof med et ufarligt eller mindre farligt
- Indkapsling af stoffet eller processen
- Lokaludsugning eller stinkskab
- Personlige værnemidler

Indkøb

En graviditetspolitik bør endvidere indeholde en indkøbspolitik, der f.eks. omhandler:

- Evt. indkøb af afvejede mængder
- Evt. indkøb af færdige opløsninger
- Evt. indkøb af granulater frem for pulver m.v.

Anvendelse af kemikalier

Spørgsmål om, hvordan kemikalier håndteres, bør ligeledes omtales i en graviditetspolitik, når det drejer sig om arbejde i laboratorier.

Arbejds miljøinstituttet har udarbejdet en liste over fosterskadende stoffer, og Arbejdsskadestyrelsen har udgivet en liste over påvirkninger, som evt. kan anerkendes som årsag til arbejdsbetingede fosterskader.

Begge lister kan være en hjælp, når der skal udarbejdes en graviditetspolitik med hensyn til kemikalier, se henvisning bagest.

Yderligere information kan opnås ved, at forbruget af kemikalier opgøres ved en systematisk gennemgang af laboratoriets stoffer og materialer, og for de farlige stoffer vurderes/undersøges om:

- *stoffet er farligt, hvis den gravide bliver eksponeret*
- *man har forsøgt at substituere stoffet med et ufarligt eller et mindre farligt stof*
- *mængden kan nedsættes*
- *der skal anvendes personlige værnemidler, som giver den gravide fornøden beskyttelse, og som den gravide kan anvende*
- *man skal registreres ved arbejde med kræftfarlige stoffer*
- *der er arbejdspladsbrugsanvisning til alle farlige stoffer og materialer*
- *hvordan stoffet kan optages f.eks. i form af dampe, aerosoler eller gennem huden*
- *der tages hensyn til, om stoffet anses for reproduktionsskadende allerede ved små påvirkninger*

De reproduktionsskadelige kemiske stoffer findes især i følgende grupper:

- Organiske opløsningsmidler
- Kræftfremkaldende stoffer
- Bekæmpelsesmidler
- Tungmetallforbindelser
(bly og blyforbindelser udgør en særlig høj grad af fare ved amning)

Stoffer, som er erkendt farlige for gravide og for fosterets sundhed, er stoffer og materialer med følgende klassificering:

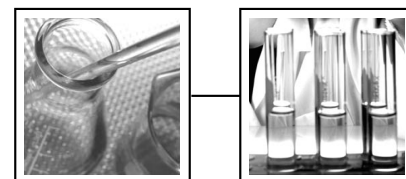
- R45, kan fremkalde kræft
- R46, kan forårsage arvelige genetiske skader
- R60, kan medføre forplantningsskader
- R61, kan skade barnet under graviditet
- R62, mulighed for at skade forplantningsevnen
- R63, mulighed for skader på barnet under graviditeten
- R64, kan skade børn i ammeperioden
- R68, mulighed for varig skade på helbred

Arbejde med radioaktive stoffer

Hvis den gravide bliver udsat for radioaktiv bestråling, bør graviditetspolitikken også omhandle dette område, idet arbejdet i så fald bør tilrettelægges, så den gravide og dermed fosteret ikke udsættes for risikofyldt bestråling.

Det skal sikres, at dosis til fosteret ikke overstiger 1 mSv pr. år efter meddelelse om graviditet.

Hvis en ammende kvinde får radioaktive stoffer i sig, kan dette betyde, at barnet via modermælken får overført disse stoffer. Dette bør derfor inddrages i overvejelserne, når der udarbejdes en gravidpolitik.

Arbejde med forsøgsdyr

Forsøgsdyr udgør en fare for fosteret, idet de kan bære en protozo, *Toxoplasma gondii*, som hos mennesker kan give toxoplasmose (hasesyge). Denne infektion giver som regel ingen problemer for voksne, men hos fosteret kan medføre alvorlige skader i form af hjerneskade.

Endvidere bør nævnes, at gravide ikke skal arbejde med fjerkræ, da fjerkræ kan være smittebærer af ornithose (papegøjesyge), som er under mistanke for at kunne skade fosteret.

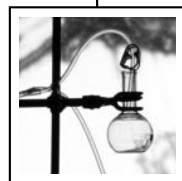
Arbejde med biologiske agenser

Den sidste ting, som er medtaget i dette tillæg, er arbejde med biologiske agenser (mikroorganismer).

Det kan være arbejde i mikrobiologiske laboratorier og arbejde med humant eller animalsk materiale, hvor der kan være risiko for udsættelse for sygdoms-fremkaldende agenser.

Hvis der arbejdes med opkoncentrerede biologiske agenser, kan særlige foranstaltninger til beskyttelse af gravide være nødvendige, især hvis disse agenser udgør en særlig risiko for fosteret.

Her skal man være opmærksom på *Listeria*, som kan give hjernehindebetændelse. *Listeria* er anerkendt som fosterskadende i fortegnelsen over erhvervssygdomme fra Arbejdsskadestyrelsen.

Fysiske påvirkninger

Fysiske påvirkninger (i laboratoriet) som ikke er medtaget i den generelle branchevejledning

Fysiske påvirkninger i laboratoriet kan være:

- *Ultralyd >18.000 Hz (ikke hørbart)*
- *Ekstrem varme > 35° C°*

Ultralyd kan ved høje frekvenser give celledskader i biologisk væv ved direkte kontakt, f.eks. ved forplantning gennem væsker og faste genstande (ikke gennem luft) og gennem den gravides bughule til fosteret.

Ekstrem varme kan være til skade for fosterets liv og udvikling, da opvarmning af fosterets væv kan medføre risiko for mangelfuld eller svigtende blodcirkulation og dermed forringet ilttilførsel.

Derfor bør disse overvejelser også indgå, når der skal udarbejdes en graviditetspolitik.

Henvisninger

- At-anvisning nr. 4.0.0.2, marts 1998 "Gravide og ammendes arbejdsmiljø" (erstattes i 2002 af en At-meddelelse)
- AMI-rapport nr. 35/1991: "Reproduktionsskadelige kemiske stoffer i arbejdsmiljøet"
- Arbejdsskadestyrelsens bekendtgørelse nr. 357, maj 2001 om fortegnelse over erhvervsygdomme (Gr.H)
- Foldere og andet materiale fra At-indsatsen "Arbejdsmiljø og sunde børn"
- Arbejdsministeriets bekendtgørelse nr. 867, oktober 1994 om "Arbejdets udførelse"
- Arbejdsmiljørådets Service Centers-pjece, 2000: "Graviditet og arbejdsmiljø, 21 spørgsmål og svar"
- Laboratoriesikkerhed
- LAB-Link, på www.lab-link.dk

Andre relevante henvisninger:

- Sundhedsstyrelsen, Dokumentationsrapport, januar 1998: "Graviditet og arbejdsmiljø"
- At-vejledning C.0.1 oktober 2000: "Grænseværdier for stoffer og materialer"
- Sundhedsstyrelsens bekendtgørelse nr. 823, oktober 1997: "Om dosisgrænser for ioniserende stråling"

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til Dansk Laborant-Forening/HK (33 30 44 74) eller Dansk Industri (33 77 33 77).

Organisationer repræsenteret i Industriens Branchearbejdsmiljøråd:

- Arbejdstagerside:
- Dansk Metal
 - Specialarbejderforbundet
 - Kvindeligt Arbejderforbund
 - Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund
 - Forbundet Træ-Industri-Byg
 - Telekommunikationsforbundet
 - Nærings- og Nydelsesmiddelforbundet
 - Teknisk Landsforbund

- Arbejdsgiverside:
- Dansk Industri
 - Dansk Textil & Beklædning
 - Ledernes Hovedorganisation